

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1943

Vragen van de leden **Dekker-Abdulaziz** (D66) en **Mutluer** (PvdA) aan Minister van Justitie en Veiligheid over *het bericht dat pasfoto's van buitenlanders ten onrechte door de politie gebruikt worden* (ingezonden 24 februari 2023).

Antwoord van Minister **Yeşilgöz-Zegerius** (Justitie en Veiligheid) (ontvangen 21 maart 2023).

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht van RTL Nieuws?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

In het «mondeline vragenuur» van 7 februari 2023 stelde lid Mutluer (PvdA) reeds vragen over dit bericht. U stelde dat de database «CATCH-Vreemdelingen» los staat van strafrechtelijk onderzoek/de politieketen. Echter, de politie heeft echter na toestemming van een rechter-commissaris wel degelijk toegang tot deze gegevens (waaronder foto's). Kunt u toelichten hoe dit wettelijk geborgd is binnen de Vreemdelingenwet of elders en hoe dit moet worden gezien als «gescheiden»?

Antwoord 2

Om deze vraag te kunnen beantwoorden, moet ik eerst enige uitleg geven over de werking van het systeem CATCH en de Basis Voorziening Vreemdelingen (BVV).

De BVV is het centrale informatiesysteem in de vreemdelingenketen waarin de basisgegevens van vreemdelingen in Nederland zijn opgeslagen. Deze gegevens worden vastgelegd om de identiteit van de vreemdeling en de authenticiteit van het vreemdelingendocument vast te kunnen stellen en te verifiëren. Registratie in de BVV helpt de vreemdeling ook doordat diegene na geregistreerd te zijn gebruik kan maken van allerlei voorzieningen, zoals het afsluiten van een zorgverzekering, het volgen van een opleiding of het

¹ RTL Nieuws, 4 februari 2023, Miljoenen pasfoto's van onschuldige buitenlanders in gezichten-database politie (www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5361083/miljoenen-pasfotos-van-onschuldige-buitenlanders-gezichtendatabase).

aanvragen van een vreemdelingenpaspoort. De BVV is eigendom van de Minister van Justitie en Veiligheid. Op grond van artikel 107, vijfde lid, Vreemdelingenwet 2000, kunnen gezichtsopnamen en vingerafdrukken die zijn opgeslagen in de BVV beschikbaar worden gesteld ten behoeve van de opsporing en vervolging van strafbare feiten.

Indien de politie beschikt over een afbeelding waarop iemand die wordt verdacht van een strafbaar feit herkenbaar in beeld is met zijn gezicht, dan kan getracht worden de identiteit van die persoon (verdachte) te achterhalen door – met behulp van CATCH – het gezicht van die verdachte te vergelijken met de gezichtsopnamen van vreemdelingen die zijn opgenomen in de BVV. Hierbij worden dan de voorwaarden/waarborgen in artikel 107, zesde lid, Vreemdelingenwet 2000 in acht genomen. Zie antwoord 3 en 4.

Het systeem CATCH kan echter niet de data in de BVV benaderen en analyseren. In de BVV zijn wel gezichtsopnamen van de vreemdelingen opgenomen, maar niet de biometrische waarden die kunnen worden berekend aan de hand van een gezicht. Voorbeelden van deze waarden zijn de afstand tussen en de afmetingen van de ogen, mond, neus en oren. CATCH vergelijkt niet de gezichtsopnamen zelf, zoals een mens dat handmatig zou doen, maar de biometrische waarden. Om die reden worden de gezichtsopnamen uit de BVV met een deel van de persoonsgegevens aangeleverd aan de politie. De biometrie-experts van de politie verwerken deze gegevens in CATCH-vreemdelingen en voegen daar de biometrische waarden aan toe. Deze kopie van de gezichtsopnamen uit de BVV wordt CATCH-Vreemdelingen genoemd. De data in CATCH-Vreemdelingen is net als de BVV eigendom van de Minister van Justitie en Veiligheid.

CATCH genereert op basis van de biometrische waarden een kandidaatlijst met gezichtsopnames die technisch gezien overeenkomst vertonen met de gezochte gelaatsafbeelding van de verdachte. Een biometrie-expert beoordeelt vervolgens deze kandidaten. Constateert deze expert een mogelijk gelijkende kandidaat met de gelaatsafbeelding van de verdachte, dan wordt deze voorgedragen voor zogenaamd 1-op-1 onderzoek. In dit 1-op-1 onderzoek wordt dan door twee andere biometrie experts na een morfologische analyse een geconsolideerde conclusie vastgesteld. Een geconsolideerde conclusies betekent dat de twee conclusies bij elkaar worden opgeteld. Bij een ongelijke conclusie wordt de meest conservatieve conclusie gerapporteerd. Indien de geconsolideerde conclusie is dat er overeenkomsten zijn tussen de gelaatsafbeelding van de verdachte en een gezichtsopname uit CATCH-Vreemdelingen, dan mag de gezichtsopname (inclusief de identiteitsgegevens) worden verstrekt aan het opsporingsteam van de politie en het OM.²

Het hierboven beschreven proces voert de politie uit namens het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Het ministerie beschikt zelf namelijk niet over gezichtsvergelijkingsoftware en biometrie-experts en maakt om die reden gebruik van de diensten van de politie. De politie heeft ten behoeve van de opsporing en vervolging van strafbare feiten geen vrije toegang tot de BVV en CATCH-Vreemdelingen.

Terug naar uw vraag. De database CATCH-Vreemdelingen is een kopie van de gezichtsopnames met een deel van de persoonsgegevens uit de BVV, met het verschil dat aan CATCH-Vreemdelingen biometrische waarden zijn toegevoegd. CATCH-Vreemdelingen is net als de BVV eigendom van de Minister van Justitie en Veiligheid en heeft geen relatie met de strafrechtketen. Pas als er, nadat het hierboven beschreven proces is doorlopen, een gezichtsopname (inclusief de identiteitsgegevens) wordt verstrekt aan het opsporingsteam van de politie en het OM komt deze gezichtsopname in de strafrechtketen terecht.

Vraag 3

Kunt u verhelderen welke instanties er precies toegang hebben tot de betreffende database (CATCH-Vreemdelingen) en hoe vaak de database wordt geraadpleegd?

² Deze procedure is gelijk aan de procedure die wordt doorlopen bij het raadplegen van CATCH-Strafrecht en staat uitgebreid beschreven op pagina 2 van de Kamerbrief «Waarborgen en kaders bij gebruik gezichtsherkenningstechnologie» van 19 november 2019 (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-32761-206.html>).

Antwoord 3

Alleen biometrie experts van het Centrum voor Biometrie van de politie mogen een zoekopdracht uitvoeren binnen CATCH-Vreemdelingen. Dit mag alleen als aan de voorwaarden genoemd in artikel 107 zesde lid, Vreemdelingenwet 2000 is voldaan. Deze voorwaarden noem ik in mijn antwoord op vraag 4.

CATCH-Vreemdelingen is in 2022 twee keer geraadpleegd.

Vraag 4

Kan u reflecteren op het feit dat in artikel 107 lid 6 van de Vreemdelingenwet nadrukkelijk staat vermeld dat uitsluitend de verstrekking van vingerafdrukken aan bestuursorganen mogelijk is, wanneer er sprake is van vervolging van strafbare feiten (of een redelijk vermoeden)?

Antwoord 4

Artikel 107, eerste lid, onder a, Vreemdelingenwet 2000 bepaalt dat er een vreemdelingenadministratie is, die onder andere gezichtsopnames en vingerafdrukken bevat. Artikel 107, vijfde lid, onder c, Vreemdelingenwet 2000 bepaalt dat de gezichtsopnames en vingerafdrukken beschikbaar mogen worden gesteld met het oog op de opsporing en vervolging van strafbare feiten. Dus zowel gezichtsopnames als vingerafdrukken mogen voor dat doel worden verstrekt.

Artikel 107 zesde lid, Vreemdelingenwet 2000 werpt vervolgens een drempel op voor de verstrekking van vingerafdrukken die, gelet op de tekst, niet voor gezichtsopnames geldt. De vingerafdrukken van een vreemdeling uit de vreemdelingenadministratie mogen slechts worden verstrekt ten behoeve van de opsporing en vervolging van strafbare feiten in geval van een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten en na schriftelijke machtiging van de rechter-commissaris op vordering van de officier van justitie:

a. indien er een redelijk vermoeden bestaat dat de verdachte een vreemdeling is, of

b. in het belang van het onderzoek en het opsporingsonderzoek op een dood spoor is beland, dan wel snel resultaat geboden is bij de opheldering van het misdrijf.

Volgens de tekst van artikel 107, zesde lid, Vreemdelingenwet 2000 geldt er voor de verstrekking van gezichtsopnames dus een lagere drempel dan voor de verstrekking van vingerafdrukken. In de praktijk worden voor de verstrekking van gezichtsopnames echter dezelfde beperkende voorwaarden als voor de verstrekking van vingerafdrukken gehanteerd. De beperkingen zijn juist in het voordeel is van de betrokken vreemdelingen. Zij dragen bij aan de bescherming van hun grondrechten.

Vraag 5

Kan u toelichten hoe het kan dat in de huidige praktijk ook foto's worden verstrekt aan de politie, wanneer de rechter-commissaris hier toestemming voor geeft?

Antwoord 5

Zie mijn antwoord op vraag 4.

Vraag 6

Kunt u reflecteren op hetgeen deskundige op het gebied van technologie en mensenrechten, in het genoemde artikel stelt, namelijk dat gezichten niet hetzelfde zijn als vingerafdrukken en dat het problematisch is dat het ministerie dit wel zo ziet?

Antwoord 6

Vingerafdrukken en gezichtsopnames zijn inderdaad niet hetzelfde. Het gaat wel in beide gevallen om de verwerking van bijzondere persoonsgegevens, namelijk biometrische gegevens. Zoals ik in mijn antwoord op vraag 4 aangaf mag de politie de gezichtsopnames gebruiken ten behoeve van de opsporing en vervolging van strafbare feiten en doet de politie dat feitelijk strikter dan de wet voorschrijft. De politie hanteert de beperkende voorwaarden die

volgens de letter van de wet alleen voor vingerafdrukken gelden. Hiermee dragen ze bij aan de bescherming van grondrechten en dat vind ik positief.

Vraag 7

In hoeverre is de huidige wetgeving voldoende «duidelijk en nauwkeurig» voor deze uitleg van de Vreemdelingenwet?

Antwoord 7

Zie het antwoord op vraag 4. De wetgeving en de toepassing van de waarborgen in het zesde lid zijn naar mijn mening voldoende nauwkeurig en duidelijk.

Vraag 8

Kunt u reflecteren of er volgens u wordt voldaan aan de voorwaarden die het Hof van Justitie van de Europese Unie stelt?

Antwoord 8

Ik ga er vanuit dat uw vraag gericht is op het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie waar RTL Nieuws naar verwijst in het artikel waar u in vraag 1 aan refereert. Dat arrest gaat over een zaak in Bulgarije.³ Het arrest betreft de uitlegging van richtlijn (EU) 2016/680 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van kaderbesluit 2008/977/JBZ van de Raad. In deze zaak heeft het Hof onder andere en kort samengevat uitgesproken dat de systematische verzameling van biometrische en genetische gegevens van elke in verdenking gestelde persoon met het oog op de politieke registratie ervan in strijd is met deze richtlijn.

De database CATCH-Vreemdelingen is geen database met verdachte personen en valt niet onder deze richtlijn, maar onder de Algemene Verordening Gegevensbescherming.⁴

Vraag 9

Kunt u deze vragen beantwoorden voordat het tweeminutendebat Inzet algoritmes en data-ethiek binnen de rijksoverheid plaatsvindt?

Antwoord 9

Ja.

³ <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2023-01/cp230016nl.pdf>.

⁴ VERORDENING (EU) 2016/679 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG.